

Türkiye'de E-Seçim Olanakları

Bu ülkede ne zaman seçim olsa, seçim sisteminin ileri gelen uygulamalar bazılarımızı kara kara düşündürüyor. Çoğumuz da haklı olarak teknolojinin ve iletişim araçlarının bu derece yaygınlaştığı bir ortamda, alternatif oy verme sistemlerinin neden ülkemize uygulanmadığını merak ediyoruz.

Bu konu, 19-21 Aralık 2002 tarihleri arasında İstanbul'da gerçekleştirilen 8. Türkiye'de İnternet Konferansı sırasında yapılan ve CHP İstanbul Milletvekili Dr. Ersin Arıoğlu, TÜBİTAK Bilgi Teknolojileri ve Araştırma Enstitüsü Grup Koordinatörü Dr. Tolga Tüfekçi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Öğretim Görevlisi Edip Öymen ve Zafer Babür'ün konuşmacı olarak katıldıkları e-seçim oturumu sırasında ayrıntılarıyla ele alındı. Ancak konunun derinlerine inildikçe, bu işin getireceği kolaylıklarla birlikte uygulama sırasında karşılaşılabilecek zorluklar da bir bir ortaya çıkmaya başladı.

Güvenlik Meselesi

Seçim dediğimiz şey, dışarıdan bakıldığında gayet kolay bir işmiş gibi görünüyor. Sandık başına gidiyoruz, oyumuzu kullanıyoruz, oylar sayılıyor ve ertesi gün sonuçları öğreniyoruz. Ancak, bir seçim sisteminin arka planında kontrol altında tutması gereken çok fazla unsur var ve bunların e-seçim uygulamalarına da sağlıklı bir biçimde aktarılması şart. Dünyadaki e-seçim uygulamalarına baktığımızda, cep telefonu ile SMS göndermekten tutun da İnternet'ten oy kullanmaya kadar birçok farklı yöntemin kullanıldığını görüyorsunuz. Ancak asıl sorun bu sistemlerin seçmen tanıma, güvenlik ve gizlilik konusunda ne derece başarılı olabildiği konusunda düğümleniyor.

İşte bu nedenle, panelde altı çizilen en önemli noktalardan biri de, eğer Türkiye'de bir e-seçim modeli uygulanacaksa, kullanılacak sistemlerin de ülkemizde mevcut teknolojilerin yardımıyla geliştirilmesi gerektiği. Çünkü bir ülkede seçim mekanizmasının sağlıklı bir şekilde yürütülmemesinden kaynaklanacak olan sonuçlar, yine en çok o ülkeyi ilgilendirir. Ayrıca kullanılacak e-seçim sisteminin geliştirme aşamasında sıkı bir kontrol altında tutulması da şart. Aksi halde, bazı yazılım ve donanımda olduğu gibi bunların da sonucu etkileyebilecek bir takım gizli müdahalelere açık olup olmadığını anlamak mümkün olmayabilir.

Türkiye'de Bu İş Nasıl Olmalı?

Dr. Tolga Tüfekçi, kendi sunumu sırasında böyle bir sistemi halihazırda uygulamayı başaran ve kalabalık seçmen profili açısından Türkiye'ye benzer özellikler taşıyan Brezilya'nın bu işi nasıl hallettiğinden biraz bahsetti. Brezilya, e-seçim için oy sandıkları yerine özel olarak üretilmiş elektronik oy kutuları kullanıyor. Bu sistem aslin-

E-Seçim oturumunun konuşmacıları (soldan sağa): Edip Öymen, Dr. Tolga Tüfekçi, Dr. Ersin Arıoğlu ve Zafer Babür.

da geleneksel seçim sandığına benzemekle birlikte, oyu zarfa koyup atmak yerine seçmen kimlik tespitinin ardından oyunuzu aletin ekranındaki yönergeleri izleyerek kullanıyorsunuz. Bu tarz cihazlar İnternet, telefon veya SMS (kısa mesaj) yoluyla uygulanan sistemlere oranla oylama işlemi üzerinde daha iyi bir kontrol olanağı sunmak ve seçmenle oy arasındaki ilişkiyi gizleyebilmek gibi avantajlara sahipler.

Ekonomik yönden bakıldığında da, elektronik seçim terminallerinin her seçim için ayrı oy pusulası basma ihtiyacını ortadan kaldırmak ve seçim sonuçlarını merkeze çabucak iletebilmek gibi avantajları mevcut. Tüfekçi'nin konuşmasında belirttiğine göre, Türkiye'nin 3 Kasım genel seçimlerinde toplam 41 milyon seçmen için yaptığı yatırımların toplam maliyeti %60'ı personel giderleri olmak üzere yaklaşık 50 milyon dolar. Tüfekçi, yasal düzenleme sürecinin gerçekleştirilmesi ve teknolojik altyapının sağlanmasının ardından Türkiye'de böyle bir elektronik oylama sisteminin tercih edilmesi halinde, gerekli ilk yatırım maliyetinin 50 milyon dolar civarında olacağını öngörüyor. Bu durumda Brezilya'dakine benzer bir e-seçim sistemini Türkiye'de işler hale getirmek mümkün olursa, sistemin üç seçimde kendini amorti etmesi gündeme gelebilir. Ancak Tüfekçi, aynı zamanda Brezilya'da bu sistemin uygulanabiliyor oluşunun 1986 yılından beri süregelen 16 yıllık deneyimlerin sonucu olduğunu da ekliyor. Yani görünen o ki; Türkiye'de bu konuda henüz pilot çalışmaların bile mevcut olmadığı düşünülürken, bir

Amerika'da oy vermek için kullanılan bu cihaz gayet gösterişli, ama herkesin kullanabilmesi için biraz karışık gibi.

sonraki genel seçimlerde e-seçim alternatiflerinin beklentisi içinde olmak biraz fazla iyimser bir düşünce.

İngiltere'nin Tecrübesi

Bu arada İstanbul Bilgi Üniversitesi Öğretim Üyelerinden Edip Öymen de, İngiltere'nin 2 Mayıs 2002 tarihinde 28 bölgede pilot mahiyetinde gerçekleştirdiği yerel e-seçim uygulamasına dair ilgi çekici sonuçlara yer verdi. Öymen'in sunumu, İngiltere'nin özellikle yerel seçimlerde %50'lere kadar düşen seçmen katılım oranını artırmak amacıyla oy kullanma konusunda basit alternatifler sunmak ve sonuçları daha hızlı toplamak için, 2 Mayıs 2002 yerel seçimlerinde başlattığı pilot e-seçim uygulamasının sonuçlarına yöneldi. Bu uygulama sırasında pilot bölgedeki seçmenler, klasik oy kullanma yöntemlerinin yanında kapalı zarf içinde gönderilen güvenlik şifreleri sayesinde İnternet, SMS veya telefonla da oy kullanabilme alternatifine de sahip oldular.

Ancak seçmen bilinçlendirme çabaları için harcanan 35 milyon sterline ve 10 günlük oy verme süresine rağmen, elde edilen sonuçlar hayal kırıklığı yaratmış. Toplanan veriler oy kullanma işlemi için İnternet'in %20, telefonun %8 SMS'in %4 oranında kullanıldığını gösteriyor. Seçmenlerin %23'ü bu yeni sistemin kendilerini oy kullanmaya teşvik ettiğini belirtirken, %72'si teşvik etmediğini söylemiş. Her ne kadar harcanan çabayla kıyaslandığında elde edilen sonuçlar açısından bu deneme çok iç açıcı gibi görünmese de, bu seçimle anlaşılan bir diğer ilginç nokta, sistemin 18-24 yaş arası seçmenlerin katılım oranını artırdığı, fakat yaş ilerledikçe elektronik sistemlere olan güvenin azaldığının ortaya çıkışı oldu.

Sonuç

Her seçim döneminde sandık başına giderken ve görevlilere boya sürmeleri için parmağımızı uzatırken, bazılarımız içinden "bu çağda bu işin daha medeni yolları olmalı" diye geçiriyoruz. Ancak bu sistemi hayata geçirmeyi başaran veya pilot uygulama olarak devam ettiren ülkelerin yaşadıkları deneyimlere bakıldığında, bu işin gerçekleşmesi için teknolojik altyapının sağlanmasından hukuki boyutların enine boyuna ele alınmasına kadar ince bir plan ve çok yönlü bir çabanın gerekli olduğu ortaya çıkıyor. Üstelik bütün bunları bir şekilde halletseniz bile, bu kez de halkın bilişim kültürünün böyle bir uygulama için yeterli olup olmayacağı sorusu akla geliyor.

Kısaca ortaya koyulan bu tablo Türkiye'de pilot uygulamaların başlatılmasının önünde bir engel değil, ancak Türkiye açısından bu işin kestirme bir çözümü olmadığı da muhakkak.

Levent Daşkiran